

بخش آموزش رسانه تفریحی سنتر

کلیک کنید www.tafrihicenter.ir/edu

نمونه سوال گام به گام

امتحان نهایی جزو

دانلود آزمون های آزمایشی

متوسطه اول : هفتم ... هشتم ... نهم

متوسطه دوم : دهم ... یازدهم ... دوازدهم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

* الرَّحْمٰنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ * عَلَّمَهُ الْبَيْانَ * الرَّحْمَانُ : ١ نَا٤

خدای بخشايندہ ، قرآن را آموزش داد ، انسان را آفرید ، سخن گفتن را به او آموخت.

شارک: شرکت کرد (مضارع : يُشارِكُ)	ازداد: افزایش یافت (مضارع : يَزْدَادُ)
معرب: عربی شده	اشتد: شدت گرفت (مضارع : يَشْتَدُ)
مفردات: واژگان	اشتق: برگرفت (مضارع : يَشْتَقُ)
مسک: مُشك	انضمام: پیوستن (انضم، يَنْضَمُ)
نطق: بر زبان آورد (مضارع : يَنْطِقُ)	بین: آشکار کرد (مضارع : يُبَيِّنُ)
نقل: منتقل کرد (مضارع : يَنْقُلُ)	تغیر: دگرگون شد (مضارع : يَتَغَيِّرُ)
وفقاً: بر اساس	دخلیل: وارد شده
يضم: در برمیگیرد (ماضی: ضَمَّ)	دیباچ: ابریشم

تأثیرُ اللّٰغةِ الفارسيةِ عَلَى اللّٰغةِ الْعَرَبِيَّةِ

اثرگذاری زبان فارسی بر زبان عربی

زین قند پارسی که به بنگاله می رود

شکر شکن شوند همه طوطیان هند

المُفَرَّدَاتُ الْفَارِسِيَّةُ دَخَلَتِ اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ مِنْذُ الْعَصْرِ الْجَاهِلِيِّ ،

وازگان فارسی از دوره‌ی جاهلی وارد زبان عربی شدند ،

فَقَدْ نُقلَتْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ أَلْفَاظٌ فَارِسِيَّةٌ كَثِيرَةٌ بِسَبَبِ التِّجَارَةِ وَ دُخُولِ الْإِبْرَانِيِّينَ فِي الْعِرَاقِ وَ الْيَمَنِ ،

الالفاظ فارسی بسیاری به علت تجارت و ورود ایرانی‌ها در عراق و یمن به عربی منتقل شده است ،

وَ كَانَتْ تِلْكَ الْمُفَرَّدَاتُ تَرَبَّطُ بِعَضِ الْبَضَاعِ الَّتِي مَا كَانَتْ عِنْدَ الْعَرَبِ كَالْمِسْكِ وَ الدِّيَاجِ .

و آن وازگان به برخی کالاها مربوط می شد که عرب نداشت مانند مُشك و ابریشم .

وَ اشْتَدَّ النَّقلُ مِنَ الْفَارِسِيَّةِ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ بَعْدَ اِنْضِمَامِ إِيْرَانَ إِلَى الدَّوْلَةِ الإِسْلَامِيَّةِ .

و این انتقال از فارسی به عربی بعد از پیوستن ایران به دولت اسلامی شدت یافت.

وَ فِي الْعَصْرِ الْعَبَاسِيِّ اِزْدَادَ نُفُوذُ الْغُلَغَةِ الْفَارِسِيَّةِ حِينَ شَارَكَ الْإِيْرَانِيُّونَ فِي قِيَامِ الدَّوْلَةِ الْعَبَاسِيَّةِ عَلَى يَدِ اُمَّالِ أَبَيِّ مُسْلِمٍ الْخُرَاسَانِيِّ وَ آلِ بَرَمَكِ

و در دوره عباسی هنگامی که ایرانی‌ها در برپایی دولت عباسی به دست امثال ابومسلم خراسانی و آل (خاندان) برمک شرکت کردند، نفوذ زبان فارسی افزایش یافت.

وَ كَانَ لِإِيْنِ الْمُقْعَدِ دَوْرٌ عَظِيمٌ فِي هَذَا التَّأْثِيرِ ، فَقَدْ نَقَلَ عَدَدًا مِنَ الْكُتُبِ الْفَارِسِيَّةِ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ ، مِثْلُ كَلِيلَةِ وَ دِمْنَةِ .

و ابن مقفع بزرگی در این اثرگذاری داشت، [او] تعدادی از کتاب‌های فارسی مانند کلیله و دمنه را به عربی ترجمه کرد.
و لفیروزآبادی معجم مشهور باسم القاموس یضم مفردات کثیرة باللغة العربية.

و فیروزآبادی لغتنامه‌ی معروفی به نام «القاموس» دارد که واژگان زیادی از زبان عربی را در برمی‌گیرد. (شامل می‌شود)
وَ قَدْ بَيَّنَ عُلَمَاءُ الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ وَ الْفَارِسِيَّةِ أَبعادَ هَذَا التَّأْثِيرِ فِي دراساتِهِمْ ،

و دانشمندان زبان عربی و فارسی ابعاد این اثرگذاری را در پژوهش‌های خود آشکار کرده‌اند(توضیح داده‌اند)،
فَقَدْ أَلْفَ الدُّكْتُورُ التُّونِجِيُّ كِتَابًا يَضُمُ الْكَلِمَاتِ الْفَارِسِيَّةِ الْمُعَرَّبَةَ سَمَّاهُ «مُعْجَمُ الْمُعَرَّبَاتِ الْفَارِسِيَّةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ » .

پس دکتر تونجی کتابی گردآوری کرد که کلمات فارسی عربی شده را در بر می‌گرفت [او] آن را «معجم المعربات الْفَارِسِيَّةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ» (= لغتنامه‌ی عربی شده‌های فارسی در زبان عربی) نامگذاری کرد.

أَمَّا الْكَلِمَاتُ الْفَارِسِيَّةُ الَّتِي دَخَلَتِ الْلُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ فَقَدْ تَغَيَّرَتْ أَصواتُهَا وَ أَوزانُهَا، وَ نَطَقَهَا الْعَرَبُ وَفَقَأَ لِأَسْتِنَتِهِمْ ،

اما کلمه‌های فارسی که در زبان عربی وارد شد پس صداها و وزن‌هایش دگرگون شد و عرب‌ها بر اساس زبان خود آن (کلمات) را بر زبان آوردند ،

فَقَدْ بَدَلُوا الْحُرُوفَ الْفَارِسِيَّةَ « گ، چ، پ » الَّتِي لَا تَوَجَّدُ فِي لُغَتِهِمْ إِلَى حُرُوفٍ قَرِيبَةٍ مِنْ مَخَارِجِهَا ؛ مِثْلُ :
پس حروف فارسی « گ، چ ، پ » که در زبانشن پیدا نمی‌شد را ، به حروفی نزدیک به مخارجشان تبدیل کردند؛
مانند: پر迪س ← فردوس / مهرگان ← چادرشـب ← شـرـشـف و ...

وَإِشْتَقُوا مِنْهَا كَلِمَاتٍ أُخْرَى، مِثْلُ «يَكْنِزُونَ» فِي آيَةٍ * ... يَكْنِزُونَ الْذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ ... * مِنْ كَلِمَةِ «گنج» الفارسية.

و از آن کلمات دیگری را برگرفتند، مانند «یکنزوون» در آیه‌ی * و طلا و نقره انباشته می‌کنند... * از کلمه فارسی «گنج».

عَلَيْنَا أَنْ نَعْلَمَ أَنَّ تَبَادُلَ الْمُفْرَدَاتِ بَيْنَ الْلُّغَاتِ فِي الْعَالَمِ أَمْرٌ طَبِيعِيٌّ يَجْعَلُهَا غَنِيَّةً فِي الْأُسْلُوبِ وَالْبَيَانِ،

ما باید بدانیم که تبادل واژگان میان زبان‌ها در جهان، امری طبیعی است که آن را در شیوه (اسلوب) و گفتار (بیان) پربار (بیناز) می‌سازد،

وَلَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَجِدَ لُغَةً بِدْوِنِ كَلِمَاتٍ دَخِيلَةٍ؛ و نمی‌توانیم زبانی را بدون کلمات دخیل بیابیم؛

كَانَ تَأْثِيرُ اللُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ عَلَى اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ قَبْلَ الإِسْلَامِ أَكْثَرَ مِنْ تَأْثِيرِهَا بَعْدَ الإِسْلَامِ،

اثرگذاری زبان فارسی بر زبان عربی پیش از اسلام بیشتر از تأثیر آن در بعد از اسلام بود ،

وَأَمَّا بَعْدَ ظُهُورِ الإِسْلَامِ فَقَدِ ازْدَادَتِ الْمُفْرَدَاتُ الْعَرَبِيَّةُ فِي اللُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ بِسَبَبِ الْعَامِلِ الدِّينِيِّ.

و اما بعد از پیدایش اسلام، واژگان عربی در زبان فارسی به دلیل عامل دینی افزایش یافت .

أَجِبْ عَنِ الْأَسْئِلَةِ التَّالِيَةِ مُسْتَعِينًا بِالنَّصْ .

١ - لِمَاذَا ازْدَادَتِ الْمُفَرَّدَاتُ الْعَرَبِيَّةُ فِي الْلُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ بَعْدَ ظُهُورِ الْإِسْلَامِ؟

چرا واژگان عربی در زبان فارسی پس از پیدایش اسلام افزایش یافت؟

قَدِ ازْدَادَتِ الْمُفَرَّدَاتُ الْعَرَبِيَّةُ فِي الْلُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ بِسَبَبِ الْعَامِلِ الدِّينِيِّ .

وازگان عربی در زبان فارسی پس از پیدایش اسلام به دلیل عامل دینی افزایش یافت.

٢ - مَنْ هُوَ مُؤَلِّفُ «مُعْجمِ الْمُعَرَّبَاتِ الْفَارِسِيَّةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ»؟

گردآورندهی «لغتنامهی معربات فارسی در زبان عربی» چه کسی است؟

الدُّكْتُورُ التُّونِجِيُّ هُوَ مُؤَلِّفُ «مُعْجمِ الْمُعَرَّبَاتِ الْفَارِسِيَّةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ». یا (مؤلفه هُوَ الدُّكْتُورُ التُّونِجِيُّ .)

دکتر تونجی گردآورنده «لغتنامه معربات فارسی در زبان عربی» است.

٣ - مَتَى دَخَلَتِ الْمُفَرَّدَاتُ الْفَارِسِيَّةُ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ؟ الْمُفَرَّدَاتُ الْفَارِسِيَّةُ دَخَلَتِ الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةَ مِنْذُ الْعَصْرِ الْجَاهِلِيِّ .

کی (چه وقت) وازگان فارسی در زبان عربی وارد شدند؟ وازگان فارسی از دوره‌ی جاهلی در زبان عربی وارد شدند.

٤ - أَيُّ شَيْءٍ يَجْعَلُ الْلُّغَةَ غَنِيَّةً فِي الْأُسْلُوبِ وَالْبَيَانِ؟ چه چیزی زبان را در شیوه و گفتار پربار (ثروتمند) می‌سازد؟

تَبَادُلُ الْمُفَرَّدَاتِ بَيْنَ الْلُّغَاتِ فِي الْعَالَمِ يَجْعَلُهُمْ غَنِيَّةً فِي الْأُسْلُوبِ وَالْبَيَانِ .

تبادل وازگان میان زبان‌های جهان، زبان را در اسلوب و بیان (شیوه و گفتار) پربار می‌سازد.

٥ - مَتَى ازْدَادَ نُفُوذُ الْلُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ؟ فِي الْعَصْرِ الْعَبَاسِيِّ ازْدَادَ نُفُوذُ الْلُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ .

چه وقت نفوذ زبان فارسی در زبان عربی افزایش یافت؟ در دوره‌ی عباسی نفوذ زبان فارسی در زبان عربی افزایش یافت.

أَصْلُهَا الْفَارِسِيُّ هُوَ «گنج».

٦ - مَا هُوَ الْأَصْلُ الْفَارِسِيُّ لِكَلِمَةِ «كَنْز»؟

اصل فارسی آن همان «گنج» است.

اصل فارسی کلمه «کنْز» چیست؟

اعلَمُوا

معانی الْأَفْعَالِ النَّاقِصَةِ

فعل های پرکاربرد « کان، صار، لیس و أَصْبَحَ » افعال ناقصه نام دارند.

کان چند معنا دارد :

۱ - به معنای « بود »؛ مثال: کان الْبَابُ مُعْلَقاً . در بسته بود.

۲ - به معنای « است »؛ مثال: * إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَّحِيمًا * الْأَحْزَاب: ٢٤: بی گمان خدا آمرزنده و مهربان است.

۳ - کان به عنوان « فعل کمکی سازندهی معادل ماضی استمراری »؛ مثال : کانوا يَسْمَعُونَ : می شنیدند.

۴ - کان به عنوان « فعل کمکی سازندهی معادل ماضی بعید »؛ مثال :

« کان الطَّالِبُ سَمِعَ » و « کان الطَّالِبُ قَدْ سَمِعَ » به این معناست : « دانش آموز شنیده بود ».

۵ - « کان » بر سر « لِ » و « عِنْدَ » معادل فارسی « داشت » است؛ مثال : کان لَى خاتَمٍ فِضَّةً . انگشت نقره داشتم . / کان عِنْدِی سَرِيرٌ خَشِيٌّ . تختی چوبی داشتم .

✓ مضارع کان « يَكُونُ » به معنای « می باشد » و امر آن « كُنْ » به معنای « باش » است.

✓ صار و أَصْبَحَ به معنای « شد » هستند. مضارع صار « يَصِيرُ » و مضارع أصبح « يُصْبِحُ » است؛ مثال :

- * ... أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَةً * الْحَجَّ: ٦٣: از آسمان، آبی را فرو فرستاد و زمین سرسبز می شود.

نَظَفَ الطُّلَّابُ مَدْرَسَتَهُمْ ، فَصَارَتِ الْمَدْرَسَةُ نَظِيفَةً . دانش آموزان مدرسه شان را تمیز کردند و مدرسه تمیز شد.

لَيْسَ يعني « نیست »؛ مثال: * ... يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ * آل عمران: ١٦٧:

با دهان هایشان چیزی را می گویند که در دل هایشان نیست و خدا به آنچه پنهان می کنند داناتر است.

إِخْتَرْ نَفْسَكَ : تَرْجِمْ هَذِهِ الْآيَاتِ.

١ - * وَ كَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ * مريم : ٥٥

و خانواده‌ی خود را به نماز و زکات امر می‌کرد.

٢ - * أَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا * الإسراء : ٣٤

به عهد و پیمان وفا کنید ، قطعاً عهد و پیمان مورد سوال است (از عهد و پیمان پرسیده می‌شود).

٣ - * ... يَقُولُونَ بِالْسِتْهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ * الفتح : ١١

چیزی که در دل‌هایشان نیست با زبان‌هایشان می‌گویند.

٤ - * لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَ إِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِلْسَّالِينَ * يوسف : ٧

قطعاً در [سرگذشت] یوسف و برادرانش نشانه‌هایی برای پرسشگران است.

٥ - * وَ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَالَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا * آل عمران : ١٠٣

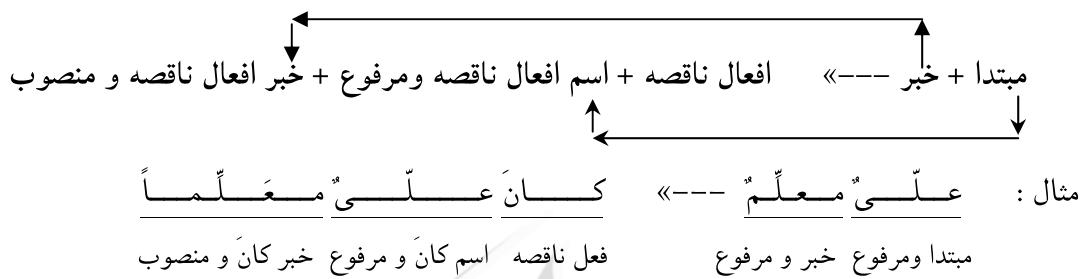
و نعمت خدا را بر خود به یاد آورید، آن‌گاه که دشمنان یکدیگر بودید، پس میان دل‌های شما الفت انداخت و در سایه نعمت او با هم برادر شدید .

نکات تکمیلی مبحث افعال ناقصه (نواسخ)

نواسخ کلماتی هستند که وقتی بر سر جمله‌های اسمیّه می‌آیند، حکم مبتدا و خبر را تغییر می‌دهند.
نواسخ عبارتند از: افعال ناقصه، حروف مشبهه بالفعل، لای نفی جنس

۱- افعال ناقصه: که عبارتند از ((کان، صار، لیس، أصبح، مadam، ماZال و ...))

وقتی بر سر جمله‌های اسمیّه وارد می‌شوند تغییرات مشخص شده در زیر ایجاد می‌شود.

اسم افعال ناقصه نیز مانند فاعل و نائب فاعل در جمله‌های فعلیّه به سه شکل می‌آید :

۱- بصورت اسم ظاهر ۲- بصورت ضمیر بارز ۳- بصورت ضمیر مستتر

فعل ناقصه + اسم مرفوع با محل مرفوع با تقدير مرفوع

اسم افعال ناقصه و مرفوع

فعل ناقصه + ضمیر متصل مرفوعی

اسم افعال ناقصه و مرفوع محل

فعل های ناقصه بدون ضمیر بارز

فعل ناقصه و اسم آن ضمیر مستتر

با توجه به صیغه فعل از ضمایر متصل مرفوعی استفاده می‌کنیم .

۱- بصورت اسم ظاهر

۲- بصورت ضمیر بارز

۳- بصورت ضمیر مستتر

اسم افعال
ناقصه

لَا يَكُونُ الشَّجَاعُ فَخَوْرًا

فعل ناقصه اسم یکون و مرفوع خبر یکون و منصوب

أَصْبَحَ حَوْا أَئْمَمَةً لِلآخَرِينَ

فعل ناقصه و اسم خبر أصبح و منصوب

آن ضمیر بارز (و)

۱- بصورت اسم ظاهر :

۲- به صورت ضمیر بارز :

۳- به صورت ضمیر مستتر :

كُنْ صَادِقًا

فعل ناقصه و اسم آن ضمیر مستتر(أنت) خبر کان و منصوب

توضیح : تكون --- امر --- كُنْ

أنواع خبر در افعال ناقصه) خبر افعال ناقصه مانند خبر جملات اسمیّه ممکن است به چند شکل بیاید :

فعل ناقصه + + ... اسم منصوب یا محلّاً منصوب یا تقديرًا منصوب

اسم افعال ناقصه خبر افعال ناقصه

صارَتْ الْغَابَةُ جَمِيلَةً.

فعل ناقصه اسم صارت و مرفوع خبر صارت و منصوب

١) مفرد :

٢) جمله فعلیّه :

اسم افعال ناقصه فعل ناقصه + + ... فعل

كَانَ الْفَلَاحُ يَرْزُقُ فِي الْمَزْرِعَةِ.

فعل ناقصه اسم كان و مرفوع فعل و فاعل آن ضمير مستتر (هو) جار و مجرور

جمله فعلیّه ، خبر و منصوب محلّاً

خبر
افعال
ناقصه

جار و مجرور

} ظرف

فعل ناقصه +

اسم افعال ناقصه

٣) شبه جمله :

لَيْسَ النَّجَاحُ فِي الْكَذْبِ.

فعل ناقصه اسم ليس و مرفوع شبه جمله (جار و مجرور)

خبر ليس و منصوب محلّاً

نکته ۱) افعال ناقصه از لحاظ مذکر و مونث بودن تابع اسم خود هستند .

مانند : كانت التلميذة نشيطة .

فعل ناقصه اسم کانت ومرفوع خبر کانت و منصوب

(مؤنث) (مؤنث)

نکته ۲) خبر افعال ناقصه اگر به صورت شبه جمله آمده باشد (جار و مجرور ، ظرف) بر اسم خود مقدم می شود .

مانند : لَيْسَ لِأَنْ فَرَارِ مَجَالٌ .

فعل ناقصه شبه جمله (جار و مجرور) اسم مؤخر ليس و مرفع

خبر مقدم ليس و محلّاً منصوب

نکته ۳) اگر افعال ناقصه در ابتدای جمله اسمیّه ای بیانید که مبتدایش یک ضمیر منفصل مرفع است ، آن ضمیر منفصل مرفاعی به ضمیر متصل مرفاعی تبدیل می شود .

کان + (هُمْ ناجحونَ .) ---» كانت وانا ناجحينَ .

مبتدا و مرفاع محلّاً خبر و مرفاع ، رفع با « و » فعل ناقصه و اسم آن خبر کان و منصوب

ضمیر بارز (و) نصب با « ي »

نکته ۴) اگر افعال ناقصه در ابتدای جمله اسمیّه ای بیانید که مبتدایش ، یکی از ضمایر صیغه های (۱ ، ۴ ، ۷ ، ۱۳ ، ۱۴) باشد ، در هنگام تبدیل فقط کافیست فعل ناقصه را از لحاظ صیغه مطابق ضمیر بیاوریم و ضمیر را حذف نمائیم و خبر را منصوب نمائیم .

لَيْسَ + (هُمْ كَاذِبَةٌ .) ---» ليست كاذبة .

فعل ناقصه و اسم آن خبر ليس و منصوب

ضمیر مستتر « هي » محلّاً

خلاصه نکته ۳ و ۴) اگر افعال ناقصه در ابتدای جمله اسمیّه ای بیانید که مبتدایش یک ضمیر منفصل مرفاع است

، مبتدا را حذف کرده ، سپس فعل ناقصه را به همان صیغه مبتدا می برمی و در آخر خبر را منصوب می کنیم .

معنی افعال ناقصه :	←
کان (بود) - صار (شد) - أصبح (گردید)	
مادام (مادامی که ، تا وقتی که) - ليس (نیست)	

توجه) اگر کان درباره‌ی اوصاف خداوند متعال یا امورِ حتمی‌الوقوع و ثابت خبری بدهد می‌توان آن را به صورت « است » یا « بوده است » ترجمه کرد .

نکته ۵) خبر افعال ناقصه از لحاظ تعداد و جنسیت با اسم خود مطابقت می‌کند .

(مؤمنان پیروز شدند .)

أَصْبَحَ الْمُؤْمِنُونَ مُنْتَصِرِينَ .

* اگر اسم افعال ناقصه بصورت اسم ظاهر

فعل ناقصه اسم أصْبَحَ و مرفوع خبر أصْبَحَ و منصوب

باشد ، فعل ناقصه در ابتدای جمله بصورت

(مفرد مذکر) رفع با « و » نصب با « ی »

مفرد (مذكر - مؤنث) می‌آید .

(جمع مذکر) (جمع مذکر)

نکته ۶) Translate : (فیلی فیلی مهم)

ذهب (رفت) / كان « قد » ذهب (رفته بود)

ما كان ذهب (نرفته بود)

كان قد ذهب - كانا قد ذهبا - كانوا قد ذهبوا - كانت قد ذهبت - كُنَّ قد ذهبن - كُنْتَ قد ذهبت ..

نکته ۷) Translate : (فیلی فیلی مهم)

كان + فعل مضارع ---» ماضي استمراري (... مي + بن فعل ماضي + شناسه‌ها)

ينصرُ (ياري می کند) ---» كان ينصرُ (ياري می کرد) ما كان ينصرُ (ياري نمی کرد)

كان يذهب - كانا يذهبان - كانوا يذهبون - كانت تذهب - كانتا تذهبان - كُنَّ يذهبن - كُنْتَ تذهب ...

نمونه تستی : (فَلَمَّا ماتَ ، كَانَ الْمُسْلِمُونَ قد بَلَغُوا مَنْزِلَةً رَفِيْعَةً فِي الْعِلُومِ .)

- ١) پس او از دنیا نرفت مگر زمانی که مسلمانان به مقام بلندی در دانش رسیده بودند .
- ٢) پس هنگام مرگ او ، مسلمانان به جایگاه رفیعی در علوم رسیدند .
- ٣) پس او نخواهد مرد مگر این که مسلمانان به مقام بلندی در دانش برسند .
- ٤) پس هنگامی که او مرد ، مسلمانان به جایگاه بلندی در علوم رسیده بودند .

نکته ٩) صرف ١٤ صیغه بعضی از فعلهای ناقصه به شکل ذیل می باشد .

ماضی) کان - کانا - کانُوا - کانَتْ - کانَتَا - کُنَّ
کُنْتَ - کُنْتُمَا - کُنْتُمْ - کُنْتِ - کُنْتُمَا - کُنْتُنَّ - کُنْتُ - کُنَّا

مضارع) یکونُ - یکونان - یکونون - تَكُونُ - تَكُونان - یَكُنَّ
تَكُونُ - تَكُونان - تَكُونون - تَكُونین - تَكُونان - تَكُنَّ - أَكُونُ - نَكُونُ

ماضی) صار - صارا - صاروا - صارت - صارتَا - صِرْنَ
صِرْتَ - صِرْتُمَا - صِرْتُمْ - صِرْتِ - صِرْتُمَا - صِرْتُنَّ - صِرْتُ - صِرْنَا

مضارع) يَصِيرُ - يَصِيران - يَصِيرُونَ - تَصِيرُ - تَصِيران - يَصِيرنَ
تَصِيرُ - تَصِيران - تَصِيرُونَ - تَصِيرين - تَصِيران - أَصِيرُ - نَصِيرُ

ماضی) لَيْسَ - لَيْسَا - لَيْسُوا - لَيْسَتْ - لَيْسَتَا - لَسَنَ
لَسَتَ - لَسَتُمَا - لَسَتُمْ - لَسَتِ - لَسَتُمَا - لَسَتُنَّ - لَسَتُ - لَسَنا

ماضی) أَصْبَحَ - أَصْبَحا - أَصْبَحُوا - أَصْبَحَتْ - أَصْبَحَتَا - أَصْبَحَنَ
أَصْبَحَتَ - أَصْبَحُتُمَا - أَصْبَحُتُمْ - أَصْبَحَتِ - أَصْبَحُتُنَا - أَصْبَحُتُنَّ - أَصْبَحَتُ - أَصْبَحَنَا

مضارع) يُصِبِّحُ - يُصِبِّحان - يُصِبِّحُونَ - تُصِبِّحُ - تُصِبِّحان - يُصِبِّحنَ
تُصِبِّحُ - تُصِبِّحان - تُصِبِّحُونَ - تُصِبِّحينَ - تُصِبِّحان - تُصِبِّحنَ - أُصِبِّحُ - نُصِبِّحُ

حوار مع الطَّبِيبِ

المَرِيضُ	الطَّبِيبُ
<p>أشْعُرُ بِاللَّمِ فِي صَدْرِي ، وَعِنْدِي صُدَاعٌ. در سینه‌ام احساس درد می‌کنم و سردرد دارم .</p>	<p>ما بِكَ ؟ تو را چه می‌شود (چت شده) ؟</p>
<p>ما عِنْدِي ضَغْطٌ الدَّمَ وَلَا مَرَضُ السُّكَّرِ. فشار خون و بیماری قند دارم .</p>	<p>أَضَغْطُ الدَّمِ عِنْدَكَ أَمْ مَرَضُ السُّكَّرِ ؟ آیا فشار خون یا بیماری قند داری ؟</p>
<p>بعد الفحص يقول الطبيب :</p> <p>پزشک بعد از معاینه می‌گوید :</p>	
<p>ماذَا تَكْتُبُ لِي ، يَا حَضْرَةَ الطَّبِيبِ ؟ ای جناب پزشک، برایم چه می‌نویسی؟</p>	<p>أَنْتَ مُصَابٌ بِزُكَامٍ ، وَعِنْدَكَ حُمَى شَدِيدَةٌ . أَكْتُبُ لَكَ وَصْفَةً . تو دچار سرماخوردگی شده‌ای، و تب شدیدی داری . برایت نسخه‌ای می‌نویسم.</p>
<p>مِنْ أَينَ أَسْتَلِمُ الْأَدوَيَةَ ؟ داروها را از کجا بگیرم (دریافت کنم) ؟</p>	<p>أَكْتُبُ لَكَ الشَّرَابَ وَالْحُبُوبَ الْمُسَكِّنَةَ . برایت شربت و قرص‌های مسکن می‌نویسم .</p>
<p>شُكْرًا جَزِيلًا . خیلی ممنون .</p>	<p>إِسْتَلِمِ الْأَدوَيَةَ فِي الصَّيَّدَلِيَّةِ الَّتِي فِي نِهايَةِ مَرَّ الْمُسْتَوَصَفِ . داروها را از داروخانه‌ای که در انتهای راهروی درمانگاه است، بگیر(دریافت کن) .</p>
<p>إِنْ شَاءَ اللَّهُ . اگر خدا بخواهد .</p>	<p>تَتَحَسَّنُ حَالُكَ . حالت خوب می‌شود .</p>
<p>فِي أَمَانِ اللَّهِ . خداحافظ .</p>	<p>مَعَ السَّلَامَةِ . به سلامت .</p>

التمرين الأول: عَيْنِ الْجُملَةِ الصَّحِيحَةِ وَغَيْرِ الصَّحِيحَةِ حَسْبَ الْحَقِيقَةِ.

١ - المِسْكُ عَطْرٌ يُتَّخَذُ مِنْ نَوْعٍ مِنَ الْغَرَلَانِ .

مشک ، عطری است که از نوعی از آهوان گرفته می شود .

٢ - الشَّرَشَفُ قِطْعَةُ قِمَاشٍ تُوْضَعُ عَلَى السَّرِيرِ .

ملافه (ملحفه) ، تکه پارچهای که روی تخت گذاشته می شود .

٣ - الْعَرَبُ يَنْطِقُونَ الْكَلِمَاتِ الدَّخِيلَةَ طِبقَ أَصْلِهَا.

عربها کلمه های وارد شده را طبق اصل آن به زبان می آورند .

٤ - فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ مِئَاتُ الْكَلِمَاتِ الْمُعَرَّبَةِ ذَاتُ الْأَصْوُلِ الْفَارِسِيَّةِ.

در زبان عربی ، صدھا کلمه عربی شده دارای ریشه‌ی فارسی وجود دارد .

٥ - أَلْفَ الدُّكْتُورُ التُّونِجِيُّ كِتَابًا يَضْمُنُ الْكَلِمَاتِ التُّرْكِيَّةِ الْمُعَرَّبَةِ فِي الْلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ.

دکتر التونجی کتابی گردآوری کرد که کلمات ترکی عربی شده در زبان عربی را در بر می گرفت .

التمرين الثاني: عَيْنِ الْعِبَارَةِ الْفَارِسِيَّةِ الْمُنَاسِبَةِ لِلْعِبَارَةِ الْعَرَبِيَّةِ .

١ - تَجْرِي الرِّيَاحُ بِمَا لَا تَشْتَهِي السُّفُنُ .
 بادها به سمتی که کشتی‌ها نمی خواهند، جریان دارند .

برد کشتی آنجا که خواهد خدای

وَگر جامه بر تن دَرَد ناخدا

خدا کشتی آنجا که خواهد بَرَد

وَگر ناخدا جامه بر تن دَرَد

کسی که از چشم دور است ، از قلب دور است .
 ٢ - الْبَعِيدُ عَنِ الْعَيْنِ، بَعِيدٌ عَنِ الْقَلْبِ .

از دل برود هر آنکه از دیده رود .

خرمایم را خوردید و از فرمانم سرپیچی کردید .
 ٣ - أَكَلْتُمْ تَمْرِي وَعَصَيْتُمْ أَمْرِي .

نمک خورد و نمکدان شکست .

۴ - خَيْرُ الْكَلَامِ مَا قَلَّ وَ دَلَّ.

کم گوی و گزیده گوی چون دُرَّ.

۵ - الصَّبْرُ مِفتَاحُ الْفَرَجِ.

صبر کلید گشایش است.

تا رو نماید مرهمش کالصبر مفتاح الفرج

ای دل فرو رو در غمش کالصبر مفتاح الفرج

۶ - الْخَيْرُ فِي مَا وَقَعَ.

خوبی در چیزی است که اتفاق افتاد.

هر چه پیش آید خوش آید.

الْتَّمَرِينُ الثَّالِثُ: تَرْجِمَ الْجُمَلَ التَّالِيَةَ.

روی درخت ننویس.

۱ - لَا تَكْتُبْ عَلَى الشَّجَرِ.

با خطی واضح بنویس.

۲ - أَكْتُبْ بِخَطٍّ وَاضْرِحِ.

نامه‌هایی می‌نوشتند.

۳ - كَانُوا يَكْتُبُونَ رَسَائِلَ.

برایت جواب را خواهم نوشت.

۴ - سَأَكْتُبُ لَكَ إِلَاجَاتَةَ.

در آن چیزی ننوشت.

۵ - لَمْ يَكْتُبْ فِيهِ شَيْئًا.

جمله‌ای نخواهم نوشت.

۶ - لَنْ أَكْتُبَ جُملَةً.

هر کس بنویسد، موفق می‌شود.

۷ - مَنْ يَكْتُبْ يَنْجَحُ.

روی تخته نوشته شده است.

۸ - قَدْ كِتَبَ عَلَى اللَّوْحِ.

ضرب المثلی روی دیوار نوشته می‌شود.

۹ - يُكْتُبُ مِثْلٌ عَلَى الجِدارِ.

کتابی را که دیده بودم(دیدم) گرفتم.

۱۰ - أَخَذْتُ كِتابًا رَأَيْتُهُ.

جواب‌هایم را می‌نوشتیم.

۱۱ - كُنْتُ أَكْتُبُ إِجَابَاتِي.

نکته : اسم فاعل و اسم مفعول و مصادر را می‌توان به صورت فعل معنا کرد.

الْتَّمْرِينُ الرَّابُّ: ابْحَثْ عَنِ الْأَسْمَاءِ التَّالِيَةِ فِي الْجُمَلِ.

(إِسْمُ الْفَاعِلِ، إِسْمُ الْمَفْعُولِ، إِسْمُ الْمُبَالَغَةِ، إِسْمُ الْمَكَانِ، إِسْمُ التَّفْضِيلِ)

در سراهای ایشان راه می‌روند.

۱ - * ... يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ ... * ط: ۱۲۸

مساکِنِ(وزن مفاعِل)، مفردہ: مَسْكَنٌ (بر وزن مَفْعَل): إِسْمُ الْمَكَانِ

۲ - * ... إِسْتَغْفِرُوا رَبِّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَارًا * نوح: ۱۰ از پروردگار تان آمرزش بخواهید قطعاً او بسیار آمرزنده است.

غَفَارًا(وزن فَعَال): إِسْمُ الْمُبَالَغَةِ

۳ - * ... يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ ... * الرحمن: ۴۱ گناهکاران با چهره و سیمایشان شناخته می‌شوند.

الْمُجْرِمُونَ(مُ... حِ...): إِسْمُ الْفَاعِلِ

۴ - إِنَّكُمْ مَسْؤُلُونَ حَتَّىٰ عَنِ الْبِقَاعِ وَالْبَهَائِمِ . الْإِمَامُ عَلَىٰ عَلِيهِ السَّلَامُ

قطعاً شما حتی درباره‌ی (در قبال) قطعه زمین‌ها و چارپایان مورد سوال واقع می‌شوید.

مسُؤُلُونَ(بر وزن مَفْعُول): إِسْمُ الْمَفْعُولِ

۵ - إِنَّ أَحْسَنَ الْخُلُقُ الْحَسَنُ. الْإِمَامُ الْحَسَنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قطعاً بهترین نیکی، خوبی نیک است.

أَحْسَنِ(بر وزن أَفْعَل): إِسْمُ التَّفْضِيلِ

۶ - يَا رَازِقَ كُلٌّ مَرْزُوقٍ. مِنْ دُعَاءِ الْجَوْشَنِ الْكَبِيرِ ای روزی دهنده‌ی هر روزی داده شده‌ای.

رازِقَ(بر وزن فَاعِل): إِسْمُ الْفَاعِلِ

الْتَّمْرِينُ الْخَامِسُ: عَيْنِ التَّرْجِمَةِ الصَّحِيحَةِ، وَ عَيْنِ الْمَطْلُوبِ مِنْكَ.

۱ - * قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلُكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ * هود: ۴۷ گفت: پروردگار، من به تو ...

الف) ... پناه بردم که از تو چیزی بپرسم که به آن علم ندارم.

ب) ... پناه می‌برم که از تو چیزی بخواهم که به آن دانشی ندارم.

الإِسْمُ النَّكِرَةَ: عِلْمٌ وَ الْفِعْلُ النَّاقِصَ: لَيْسَ

۲ - * ... وَ اسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا * النَّسَاء: ۲۲

- الف) و از خدا بخشش او را بخواهید؛ زیرا خدا به هر چیزی دانست.
 ب) و از فضل خدا سؤال کردند، قطعاً خدا به همه چیزها آگاه بود.

الإِسْمُ الْنَّكِرَةَ: كُلُّ، شَيْءٌ، عَلِيمًا
وَالْفِعْلُ التَّاقِصُ: كَانَ

۳ - * ... يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَ يَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَايَا * التَّبَآء: ۴۰
 روزی که ...

- الف) ... آدمی آنچه را با دستانش پیش فرستاده است می نگرد و کافر می گوید: کاش من خاک بودم .
 ب) ... مرد آنچه را با دستش تقدیم کرده است می نگرد و کافر می گوید: من همانند خاک شدم.

الْفِعْلُ الْمُضَارِعُ: يَنْظُرُ، يَقُولُ
وَالْفِعْلُ التَّاقِصُ: كُنْتُ

۴ - كَانَ الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ بِالْكُرْبَةِ عَلَى الشَّاطِئِ وَ بَعْدَ اللَّاعِبِ صَارُوا نَشِيطِينَ.

- الف) کودکان در کنار ساحل با توپ بازی می کردند و پس از بازی با نشاط شدند.
 ب) بچه ها در کنار ساحل توپ بازی کردند و بعد از بازی پر نشاط خوشحال هستند.

الْمَجْرُورَ بِحَرْفِ الْجَرِّ: الْكُرْبَةُ، الشَّاطِئُ
وَالْمُضَارَفَ إِلَيْهِ: اللَّاعِبُ

۵ - كُنْتُ سَاكِنًا مَا قُلْتُ كَلِمَةً ، لِأَنِّي كُنْتُ لَا أَعْرِفُ شَيْئًا عَنِ الْمَوْضُوعِ .

- الف) ساکت شدم و کلمه ای نمی گویم؛ برای اینکه چیزی از موضوع نمی دانم.
 ب) ساکت بودم و کلمه ای نگفتم؛ زیرا چیزی دربارهی موضوع نمی دانستم.

وَالْجَارُ وَ الْمَجْرُورُ: عَنِ الْمَوْضُوعِ
الْمَفْعُولُ: كَلِمَةً، شَيْئًا

لِمُطَالَعَةِ الْمَعَرَّبَاتُ الْفَارِسِيَّةُ

إِبْرِيسَم: إِبْرِيسَم / إِبْرِيق: آبِرِيز / أَرْجُونَى: أَرْجُونَى / أَسْتَاد: أَسْتَاد / إِسْتَبَرَق: سِتَّبَرَق / أَسْطُوَانَه: أَسْتُوَانَه / بَايُونَج: بَايُونَج / بَخْشِيش---» بَخْشِيش (بالفارسية: انعام) / بَايُوج---» (نَوْعٌ مِنَ الْحِذَاءِ) پَاپُوش / بَاذِنْجَان: بَاذِنْجَان (بالفارسية: بادِجان) / بَرَبَط: بَرَبَط (بالفارسية: أَرْدَك) مِنْ آلَاتِ الْمُوسِيقِيِّ / بَرْزَخ---» بَرْزَخ (الْعَالَمُ الْأَعْلَى: جَهَانُ بَالَا) / بَرَنَاج: بَرَنَاج / بَرَواز---» بَرَواز: قَاب / بَرِيد---» بَرِيدَه دَم: پِسْت / بُسْتَان: بُسْتَان / بَغْدَاد: بَغْدَاد + دَاد (خَدَادَاد) / بُوْسَة---» بُوْسَه / بَهْلَوَان---» بَهْلَوَان (بالفارسية: بندِباز) / بَس: بَس / بَط: بَط (بالفارسية: اَرْدَك) / بَلَور: بَلَور / بَنْفَسَج: بَنْفَسَه / تَارِيك / تَوْبِيج: تَاجِ گَذَارِي---» تَاج / تَخْت: تَخْت / تَرْجُمان (تَرْجَمَة) ---» تَرْجُمان / تَنُور: تَنُور / تَوت: تَوت / جَامُوس: گَاوَمِيش / جَزَر: گَزَر / جَص: گَچ / جَلَاب: گَلَاب / جُلَنَار: گُلَنَار / جُنَاح: گُنَاه / جُنْدَى: گُنْدَى / جُورَاب: گُورَاب (گوراپ) / جَوْز: گَوْزَه (بالفارسية: گَرْدو) / جَوْشَن---» جَوْشَن: زَرَه / جَوْهَر: گَوْهَر / حَرْبَاء: هُورْبَان (هُور: خُور «خُورشید») / خَانَه: خَانَه (بُيُوتُ فِي لِعْبَةِ الشَّطَرَنَج) / خَنْدَق: گَنْدَه / دِجْلَه: تَيْگَرَه (تَنَد و تَيَيز) / دَرْوِيش: دَرْوِيش / دُسْتُور---» دُسْتُور: قَانُون / دِيَبَاج: دِيَبَاج / دِين: دِين / رَازِيَانَج: رَازِيَانَج / رَزَق---» رَوْچِيك، رَوْزِيك «رَوزِي» / رَوْزَنَامَه (بالفارسية: تَقوِيم) / رَوْزَنَة---» رَوْزَنَه / رَهَنَامَج: رَاهَنَامَه (دَلِيلُ لِلسَّفَرَاتِ الْبَحْرِيَّةِ) / زَرَكَش---» زَرَكَش (تَسَجَ الْقُمَاشَ بِخُيُوطٍ مِنَ الدَّهَبِ: تَارَهَاتِ زَرَه بَهْلَوَانِ كَشِيد) / زَمَان: زَمَان / زَمْهَرِير: بَسِيَار سَرَد / زَنَبِيل: (زن: إِمَرَأَه + بال: يَد = عَلَى يَدِ الْمَرْأَه) / زِنْجَار: زِنْجَار / سَادَج: سَادَه «سَذَاجَه: سَادَگَي» / سَاعَة: سَاعَه / سِجَّيل: سِنَگِيل / سَخَط: سَخَط (الْغَضَبُ الْكَثِيرُ) / سِرَاج: چِراغ / سُرَادِق: سَرَادِق / سَرَخْس: سَرَخْس / سِرَدَاب: سَرَدَاب (زِير زَمِين: بَنَاءٌ تَحْتَ الْأَرْضِ) / سَرَمَد: سَرَمَد (بَيْ آغَاز وَ پَایَان: مَا لَا أَوَّلَ لَهُ وَ لَا آخِرَ) / سِرْوَال: شَلَوَار / سُكَّر: شِكَر / سَكَنْجَيَيْن: سِرَکَه اَنْجَبَيْن / سَلَجَم: شَلَجَم / سِنْجَاب: سَنْجَاب / سَوْسَن: سَوْسَن / شَاشَة: صَفَحَه تَلَوِيزِيون---» شِيشَه / شَاهِين (صَقْر) / شَاهِين / شَوْنَدَر: چَعْنَدَر / شَهْدَانِج: شَاهِدَانِه / شَهْدَه: عَسَل / شَيْء---» شَي: چِيز / صَفَقَ: دَسَت زَد---» چِيَك / صَلَيْب---» چِلِيَپَا / صَنْج: چَنَگ، سَنْج / طَازَج: تَازَه / طَسْت: تَشت / عَبَقَرَى---» آبِكَارِي / عَفْرِيت---» آفَرِيد / فِرْجَار، بِرْكَار---» پَرَگَار / فُسْتُق: پِسْتَه / فِلَفِل: بِلِيل / فُولَاد: پُولَاد / فِيرَوْز---» پِيرَوْز / فِيرَوْزَج: فِيرَوْزَه / فِيل: پِيل / كَأس: كَاسَه / كَافُور---» كَافُور / كَهْرَباء: كَاهْرَباء / كَنْز: گَنْج / لِجام: لِجام / مِحرَاب: مِهْرَاب / مِسْك: مِسْك / مِيزَاب---» مِيزَاب: نَاوَدَان «گَمِيز+آب» / نَارِنج---» نَارِنَج: نَارِنَج / نِسَرِين: نِسَرِين / نَفِطْ: نَفَت / نَمَارِق: بَالَشُهُونَه (جَمِيع نَرْمَك) / نَمَوْذَج: نَمَوْذَج / وَرْد---» وَرَد (گَل) / وَزَير: وَيْچِير / هَنْدَسَه: آنَدَازَه

البُحْثُ الْعِلْمِيُّ

اکتُبْ عِشْرِينَ کَلِمَةً مُعَرَّبَةً أَصْلُهَا فَارَسِيٌّ مِنْ أَحَدٍ هَذِهِ الْكُتُبِ.

برهان : ملاک درستی یک دین ، مدرکی که از جانب خدا برای اثبات وجود خویش فرستاده شده است. این واژه از پُروهان فارسی و به معنای بسیار آشکار است.

رزق : این واژه معرب روزی و در اصل از واژه پهلوی روچیک به معنای نان و غذای روزانه است.

بَيْدَق: پیادگ (پیاده)	/	بَرْقَع: پرده	/	أَسْوَار: دستوار (دستبند)
سَكَنَجِين: سرکه انگبین	/	سُرَادِق: سراپردہ	/	رُسْتَاق: رُستاگ (روستا)
فَالَّوَذَج: پالودگ (فالوده)	/	طَازَّج: تازَّگ (تازه)	/	صَوْلَاجَان: چوگان
مارستان: بیمارستان	/	كَعْك: کاک (کیک)	/	قَصْعَة: کاسه
		نَرَجِس: نرگس	/	مِهْرَاجَان: مهرگان (جشنواره)

محمد التونجي (۱۹۳۳) دانشمند اردنی و دانشآموخته دکترا زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران دکتر محمد التونجي نویسنده کتاب «معجم المعرّبات الفارسیّة» است. او زاده ۱۳۱۲ خورشیدی برابر با ۱۹۳۳ میلادی در حلب سوریه است. تونجي دکترا خود را در رشته ادبیات فارسی از دانشگاه تهران گرفت. وی از نامدارترین کسانی است که در زمینه تأثیر ادبیات فارسی بر زبان عربی فضیح و محلی تحقیق کرده است.